

Steinmetz, Karel

Miloš Štědroň: Můj Janáček : k osmdesátinám muzikologa a skladatele

Musicologica Brunensia. 2022, vol. 57, iss. 1, pp. 5-16

ISSN 1212-0391 (print); ISSN 2336-436X (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/MB2022-1-1>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77384>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20230124

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Miloš Štědroň: Můj Janáček. K osmdesátinám muzikologa a skladatele

Miloš Štědroň: My Janáček. On the Eightieth Birthday of the Musicologist and Composer

Karel Steinmetz / karel.steinmetz@osu.cz

Department of Music Education, Faculty of Education, University of Ostrava, CZ

Abstract

The study explains how research on Janáček was enriched by Miloš Štědroň, an important musicologist and composer and one of the most important music scientists of today, dealing with the work of Leoš Janáček. Other Štědroň's activities in the field of scientific and artistic work which have lasted for almost sixty years, are recalled as well.

Key words

Musicologist and composer Miloš Štědroň, The life and work of Leoš Janáček, Štědroň's scientific and artistic activities

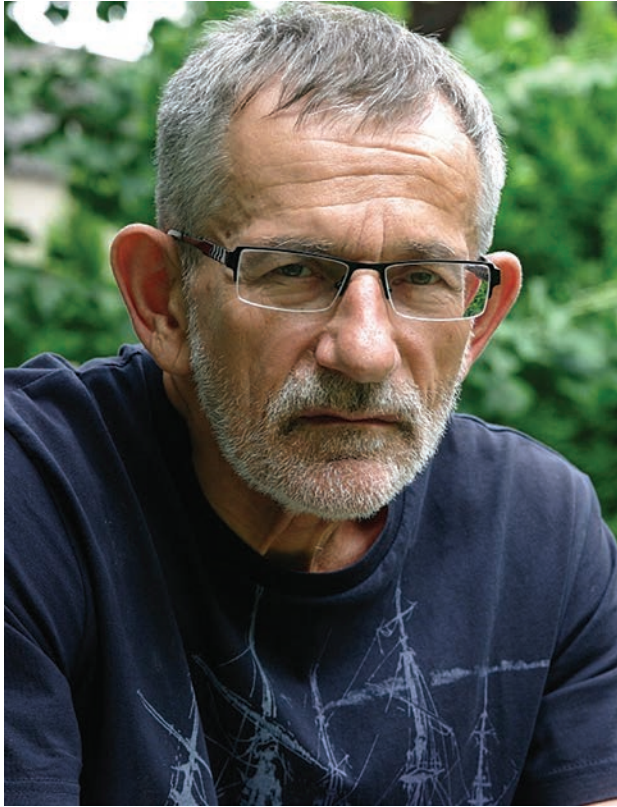
Ve studii, s vypůjčeným názvem od Milana Kundery, chceme objasnit, jakými novými poznatky obohatil janáčkovské bádání významný český muzikolog a skladatel Miloš Štědroň, kterého jistě můžeme označit za jednoho z největších janáčkovských badatelů současnosti. Když odhlédneme od Štědroňových četných skladatelských aktivit či zdařilých výsledků na poli hudební teorie a dějin hudby (zvl. z období renesance i současnosti) a nepočítáme-li texty o Janáčkově a jeho díle do koncertních a divadelních programů, sleeve notů na obalech LP, bookletů k CD a jiných popularizačních článků, rozhlasových a televizních pořadů, napsal Štědroň od roku 1964 do dneška téměř sedm desítek vědeckých janáčkovských studií a pronesl množství referátů na muzikologických konferencích a kolokviích doma (např. v Brně, Ostravě či Praze) i v zahraničí (třeba v USA, Německu, Rakousku, Slovinsku, Itálii), v nichž přinášel své poznatky o Janáčkově hudbě. Ty také byly pregnančně formulovány v jeho významné janáčkovské monografii *Leoš Janáček a hudba 20. století: paralely, sondy, dokumenty*,¹ v níž autor konfrontuje tohoto českého skladatele narozeného na začátku druhé poloviny 19. století s avantgardou dvacátých let a evropskou hudbou století dvacátého.

Setkávání s Leošem Janáčkem

V promoční řeči při udělení čestného doktorátu Ostravské univerzity v roce 2019 Miloš Štědroň vzpomínal: „Mým zvěčnělým celoživotním guru byl a je Leoš Janáček.... Asi mi to odkázal strýc profesor Bohumír Štědroň, jako muzikolog žák Vladimíra Helferta a jako pianista Viléma Kurze. Celý život nadšeně vzýval, studoval a analyzoval dílo Janáčka. Další vliv na mě v tomto směru měla profesorka klavíru, již učitelka mé matky. Tu povolal do Brna na varhannickou školu Leoš Janáček a ona později přešla na konzervatoř. [...] Hrál jsem u prof. Holubové celý janáčkovský repertoár – a ona vždy prohlásila: Ten Janáček! Ten mi dal, když mě pozval do Brna. Je to velký talent, ale vždy to nedokončí, pokazí, zkrátí, usekne. A já tehdy: Ale paní profesorko, to je právě nádherné to zkrácení nebo prodloužení o osminu. To jsem ještě nevěděl, že se tomu odborně říká ‚aksak‘.“² Janáček se skutečně stal jakousi „červenou nití jeho života“, která se jím táhla už od mládí a při univerzitním studiu, kdy na něj působila janáčkovská atmosféra vytvořená pokračovateli Vladimírem Helfertem založené „brněnské muzikologické školy“ na Filozofické fakultě (profesoři J. Racek, B. Štědroň a později i Z. Blažek) a v hudebním oddělení Moravského muzea dr. T. Straková. A právě v muzeu, kde jsou uloženy všechny nejdůležitější prameny ke studiu Janáčkovy života a díla, získal Miloš Štědroň v roce 1963 své první zaměstnání ještě před ukončením studia bohemistiky a hudební vědy na brněnské Filozofické fakultě. Zde měl pak možnost důkladně se seznámit nejen s rukopisy Janáčkových skladeb, s jeho korespondencí i jeho literárními díly, ale osobně i s celou řadou zahraničních i domácích badatelů – vědců i interpretů, kteří v muzeu bádali (uveďme např. Gennadije Rožděstvenského, Charlese Mackerrase

1 ŠTĚDROŇ, M. *Leoš Janáček a hudba 20. století: paralely, sondy, dokumenty*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1998. Scientia.

2 Ze Štědroňovy promoční řeči pronesené v ostravském Divadle Antonína Dvořáka dne 7. října 2019 při udělení čestného titulu „doctor honoris causa“.

Obr. 1 Miloš Štědroň, 2005. Foto Pavel Zatloukal.

či tehdy mladého Johna Tyrrella, s nímž ho pak pojilo celoživotní přátelství). V časopise Moravského muzea publikoval své rané vědecké janáčkovské studie,³ stejně jako v Hudebních rozhledech.⁴ Vedle Janáčka ovšem Miloše Štědroň zaujala i soudobá hudební tvorba. A tak se rozhodl současně s hudební vědou a bohemistikou studovat skladbu na konzervatoři u Zdeňka Blažka a pak na Janáčkově akademii múzických umění u Miloslava Ištvana, Aloise Piňose, Ctirada Kohoutka a Jana Kapra (studium kompozice a hudební teorie absolvoval v roce 1970 a postgraduální studium elektronické a technické hudby o rok později). Proto bylo zcela logické, že ve svých graduačních pracích spojil obě témata, která ho tak intenzivně zajímala. Diplomová práce, jejíž obhajobou Miloš Štědroň ukončil v roce 1964 svá studia muzikologie na FF tehdejší UJEP v Brně, nesla název *Leoš Janáček a hudební avantgarda se zvláštním zřetelem k Arnoldu Schönbergovi*, rigorózní doktorská práce (PhDr. 1967) *Leoš Janáček a hudba 20. století* a kandidátská disertace (CSc. 1978) *Leoš Janáček a hudební avantgarda, 2. část*.

3 ŠTĚDRŇ, M. Janáček a Schönberg. *Časopis Moravského muzea*, vědy společenské 49, 1964, s. 237–252; TÝŽ. Několik poznámek k Janáčkově tektonice. *Časopis Moravského muzea*, vědy společenské 52, 1967, s. 271–288.

4 ŠTĚDRŇ, M. K problému kvartové melodiky a harmonie u Leoše Janáčka. *Hudební rozhledy* 18, 1965, č. 1, s. 7–10; TÝŽ. Janáček a avantgarda dvacátých let. *Hudební rozhledy* 19, 1966, č. 19, s. 578–581.

Od roku 1972 již 50 let působí Miloš Štědroň na katedře HV (nyní Ústavu hudební vědy FF Masarykovy univerzity), kde se rozvinulo jeho janáčkovské bádání do velké šíře. Štědroňovy studie přinášejí spoustu pozoruhodných postřehů, ať už to byly drobné, ale podnětné postřehy, jako např. v „glosách“ v Opusu musicum *Neznámý zlomek skici z I. jednání Janáčkovy Její pastorkyně*⁵ (to však byl Štědroň ještě v muzeu) či *Jak vlastně začíná Janáčkovy Sinfonietta?* a *Jak tedy vlastně začíná Janáčkovy Sinfonietta?!!*⁶ nebo pak statě, v nichž zužitkoval své zkušenosti s edicemi Souborného kritického vydání děl Leoše Janáčka, na nichž se podílel, mimo jiné: *Putování dušičky*, *Houslový koncert*, *Amarus*, oba smyčcové kvartety, *Balada blanická*, symfonie *Dunaj* či z *Musiche per drammi – frammenti* třeba fragment opery *Paní mincmistrová*. V bibliografii Miloše Štědroňe jsou zastoupeny i další významné studie, jako třeba o janáčkovských podnětech pro soudobé kompoziční techniky moravských skladatelů či o nápěvcích mluvy (ty se pokusil zpřístupnit vydáním Janáčkových zápisů v úplnosti od roku 1897 až do Mistrovy smrti) apod. Mnohé z poznatků publikovaných ve studiích uvedl Štědroň ve svém chef-d'œuvre – monografii *Leoš Janáček a hudba 20. století: paralely, sondy, dokumenty*. Miloš Štědroň byl pro tento svůj janáčkovský počín výtečně disponován nejen svým profesním zaměřením: skladatel a hudební teoretik (autor knih a učebních textů jako *Formování hudby* (1987), *Základy mikrotektoniky* (1991), *Základy polymelodiky* (1992), ale také metodologickou výbavou a erudicí muzikologa, zaměřujícího se kromě Janáčka a soudobé hudby také na jiná témata, o nichž se zmíníme na konci této studie.

Štědroň ve své monografii uvedl zajímavou tezi: *Mladý konzervativce – v stáří avantgardista?!?*, a to v názvu čtvrté kapitoly 2. oddílu *Sondy*. To proto, že vidí Janáčka v období 70. let až téměř do konce 19. století jako konzervativce, v letech 1900–1918 jako modernistu a v posledním desetiletí života dokonce jako avantgardistu, který v mnohém ve své hudbě předběhl svou dobu. V prvním oddílu *Paralely* jsou tři stylové sondy do vztahu Janáčka k verismu, impresionismu a expresionismu a jedna sonda typologická, vystihující Mistrův vztah ke stylově nediferencovatelné avantgardě 20. let minulého století. V *Sondách* je kromě výše zmíněné 4. kapitoly podán Štědroňův nový pohled na Janáčkovy specifické rysy jeho melodiky (např. kvartkvintové) i tektoniky (montáž) a objevný je třeba Štědroňův postřeh dialogizace monologu dodávající dramatickosti Janáčkovým operám. Do třetího oddílu Štědroňovy knihy jsou zařazeny málo známé dokumenty, které přispívají k dokreslení situací popsaných v předchozích dvou oddílech.

5 ŠTĚDRŮŇ, M. Neznámý zlomek skici z I. jednání Janáčkovy Její pastorkyně. *Opus musicum* 2, 1970, č. 9–10, s. 293.

6 ŠTĚDRŮŇ, M. Jak začíná Janáčkovy Sinfonietta? *Opus musicum* 20, 1988, č. 3, s. XXI; TÝŽ. Jak vlastně začíná Janáčkovy Sinfonietta?! *Opus musicum* 20, 1988, č. 9, s. 284.

Janáček jako současník hudební avantgardy i přímý předchůdce tzv. Nové hudby

Miloš Štědroň od prvních svých studií až po stati, které publikoval v poslední době, hledá a také nachází příčiny proměny Janáčkovy hudebního vyjadřování v letech kompozice *Amara* a třetí opery *Její pastorkyňa* i později v dalších dílech napsaných před vznikem samostatného Československa. Sleduje, jak se jeho kompoziční styl přiblížil mnohem mladším skladatelům hudební moderny, jako byli např. Stravinskij, Hindemith, Bartók, skladatelé druhé vídeňské školy. Příčiny těchto změn Štědroň nachází v Janáčkově příklonu nejprve k verismu (a to rustikálnímu, měšťanskému i exotickému) na začátku 90. let 19. století, který je u Janáčka vyjádřen spíše regionalismem, což také souvisí s jeho folkloristickým obdobím. Ovšem vlivem zvukových momentů v moravském folkloru a studiem melodiky, rytmiky a v případě hry doprovázejících hudců i akordiky v moravské lidové hudbě se Janáček kolem roku 1900 přiklání i k impresionismu a později, v souvislosti se způsobem zapisování nápěvků mluvy, zvláště v jejich citově vypjatých polohách, pak také k expresionismu. A právě syntézou těchto tří stylových okruhů se dovršuje Janáčkovy originalita. Co dále spojovalo Janáčka s ostatní hudební modernou, byly právě modální rysy jeho hudby. I tato problematika neušla Štědroňově pozornosti, jednak když reagoval (spolu s Jiřím Fukačem) na významnou stať Jaroslava Volka ve sborníku referátů z hudebně teoretického semináře v prosinci 1983,⁷ jednak ve studiích o Janáčkově *Amarovi*⁸ a pak i o některých specifických rysech Janáčkovy melodiky,⁹ kde si všiml hlavně diatonických flexí, kvartové a celotónové melodiky i občas se vyskytující pentatoniky ve skladatelově tvorbě.

Ovšem v posledním desetiletí Janáčkovy života se ve zralém věku stal Janáček zcela avantgardním autorem skladeb vyspělého stylu montáže, ostrých střihů, sčasování, vrstev, nápěvků mluvy ad. Podle Miloše Štědroňe přivedly Janáčka k této proměně kompozičního stylu jakési dílčí projevy či konvence, které Štědroň nazývá třeba „monolog – dialog“ (jedná se o určitou konvenci v operní tvorbě, kdy jedna postava plní v rámci monologu též funkci dialogu a imituje či cituje jiné osoby, a to vše v návaznosti na techniku nápěvků mluvy) nebo „konfrontační princip“ (zde jde o permanentní konfrontaci velmi jednoduchých až „banálních“ segmentů, k nimž současně Janáček staví opačné protějšky obvykle velmi expresivně založené; tato konvence je doložena ve Štědroňových studiích četnými ukázkami, jejichž popsání tvar předchází nebo po něm následuje (anebo obojí, kdy znějí obě vrstvy „banální“ a „expresivní“ současně, neboť mohou být „smontovány“). Právě termín „montáž“ dvou či více vrstev, použitý Milošem Štědroňem¹⁰

7 FUKAČ, J., ŠTĚDRŮN, M. Modalita, flexibilita a vývoj hudebního strukturování. In *Sborník k 60. narozeninám Karla Rísingera*, Praha: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1984, s. 47–69.

8 ŠTĚDRŮN, Miloš. Janáčkův *Amarus*. Poznámky k literárním a hudebně stylovým zdrojům díla. In *Sborník z kolokvia Dvořák, Janáček a jejich doba*. Brno: Česká hudební společnost, 1985, s. 279–282.

9 ŠTĚDRŮN, M. Janáčkovy melodika – některé specifické rysy. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské university* H 30, 1995, s. 93–108.

10 ŠTĚDRŮN, M. The Tectonic Montage of Janáček. In *Colloquium Leoš Janáček et Musica Europaea Brno 1968*. Vol. 3, Brno: Mezinárodní hudební festival, 1970, s. 119–127 a TÝŽ. Janáčkovy podněty v soudobých

Obr. 2 Leoš Faltus a Miloš Štědroň v Památníku Leoše Janáčka v Brně, 2009.

a dalšími brněnskými muzikology a skladateli už v 60. letech minulého století, což tehdy vyvolalo velkou nelibost žijících Janáčkových žáků, je naprosto výstižný, neboť označuje jev, který se v Janáčkově hudbě velmi často vyskytuje. V souvislosti s montáží mimo jiné ustupuje u zralého Janáčka harmonie akordice a neobvyklé zvukovosti (sóničnosti), kterou ještě podtrhují akordy se zhušťujícími diatonickými tóny (včetně diatonických flexí).¹¹

Miloš Štědroň v mnohých svých článcích, studiích a zvláště v monografii upozornil na fenomény vyskytující se v Janáčkově hudbě, které byly dosud buď vůbec, nebo jen málo reflektovány či byly Štědroňem nahlíženy z jiné strany, ať již se projevovaly ve strukturách metricko-rytmických a melodických (např. figurace sčasovek, sčasovací vrstvy, kvartsekundová či celotónová melodika, modalita či mikrotonalita, na kterou Štědroň upozornil při studiu skic k symfonii *Dunaj*), akordických (zahušťující tóny v akordech, neměnicí jejich hudební význam; akord se mění jako zvuk – spíše „sónicky“) i v tektonice („vrstvy“ a „ pásma“, „montáž“, „stříhy“), které sice vždy zůstávaly na základech rozšířené

moravských kompozičních technikách. *Opus musicum* 6, 1974, č. 5–6, s. 249–252.

¹¹ Podle Janáčka mohou být kvintakordy, septakordy, nonové akordy apod. zahuštěny dalšími tóny diatonické stupnice, které ale nepatří k akordu, aniž by se změnila jeho původní funkce. Termín flexibilní diatonika zavedl do hudebněteoretické terminologie Jaroslav Volek pro nahrazení jednoho tónu diatonického modu jiným, rovněž diatonickým tónem, ale o půl tónu vyšším nebo nižším.

Obr. 3 Pierre Boulez v rozpravě s Miloše Štědroňem
v Památníku Leoše Janáčka v Brně, 2009.

tonality a moderní modalita (Janáček totiž neuznával atonalitu, již nenašel v lidové písni), ale které se objevují u skladatelů „moderní“ či dokonce snad v poněkud transformované podobě i v kompozicích tzv. Nové hudby 60. let minulého století.

Miloš Štědroň a jeho další muzikologické a skladatelské aktivity

Ačkoliv tato stať nese název *Můj Janáček* a hlavním jejím cílem bylo objasnit, jakými novými poznatky obohatil tento český muzikolog janáčkovské bádání, musíme alespoň v jejím závěru konstatovat, že k charakteristickým rysům Štědroňovy osobnosti a jeho působení patří neobyčejná šíře zájmů a hojnost dalších vědeckých, uměleckých, kritických, hudebně publicistických a organizačních aktivit. Od studentských let se Štědroň soustavně věnoval psaní kritik do denního i odborného tisku, a to hlavně v 60. až 80. letech (v té době také recenzoval značný počet publikací o hudbě, což ovšem dělal i v dalších obdobích);

významné bylo i jeho glosování hudebního dění v Univerzitních novinách Masarykovy univerzity. Na poli hudební publicistiky zaznamenáváme značný počet rozhlasových pořadů, televizních scénářů, sleeve notes gramofonových desek a bookletů ke kompaktním diskům – na mnohých CD (např. série *Janáček neznámý* či nahrávky Ivy Bittové) – se Štědroň podílel i jako jejich sestavovatel a producent).

Výjimečné postavení ve výčtu činností Miloše Štědroňe, dokládající jeho všestrannost, má ovšem dílo kompoziční. V koncertní tvorbě, často inspirované folklorem a hudbou starých období, zvl. gotiky a renesance, se projevila také Štědroňova důvěrná znalost technik Nové hudby z šedesátých let 20. století, jazzu a podobně. V soupisu jeho děl najdeme téměř stovku skladeb nejrůznějších hudebních žánrů od scénické hudby (muzikály, opery, hudební hry – jako zakládající člen brněnského divadla Husa na provázku byl „dvorním skladatelem“ tohoto avantgardního souboru), přes orchestrální, komorní a vokální díla až ke kompozicím hudby elektronické a počítačové. Štědroňova skladatelská profese ho přímo předurčila k tomu, že se stal jednak předním hudebním teoretikem, jednak jedním z našich největších znalců soudobé hudby. To dokázal v mnohých studiích a statích či v třeba v monografii *Josef Berg – skladatel mezi hudbou, divadlem a literaturou* (Brno 1992). Podílel se také na realizaci (a v případě fragmentu opery *Johanes doktor Faust* též na dokončení) operních děl Josefa Berga, Dále se zabýval hudbou 16.–18. století. Zde se Štědroň zaměřil zvláště na období hudební renesance, manýrismu a baroka (např. vydal monografii *Claudio Monteverdi – génius opery*, Praha: Editio Supraphon, 1985 či zkomponoval cyklus 15 varhanních miniatur *Praga 1595*, Praha: Editio Bärenreiter, 2006, inspirovaný tímto skladatelem) a – převážně ve spolupráci s bohemistou Dušanem Šlosarem – na studie terminologické povahy ovlivněné eggbrechtovskou metodou a to od příspěvků o vývoji českého hudebního názvosloví od 15. století a Adama Michny z Otradovic přes Jana Blahoslava a Jakuba Jana Rybu až k národnímu obrození. Stranou nelze nechat ani další editorskou činnost (např. vydání faksimilií, překladu a přepisu unikátního sborníku studentských písní z pozdně barokního Brna *Písně rozmanité – Cantilenae diversae*, Brno 1992–93) a rekonstrukce děl hudební minulosti (např. hanácké „opery“ *Pargamotéka, Jora a Manda* nebo *Concertino pro housle, klarinet a orchestr* Vítězslavy Kaprálové¹²).

Podtrženo a sečteno: prof. PhDr. et MgA. Miloš Štědroň, CSc. et Dr.h.c. pětapadesát let své aktivní muzikologické a skladatelské činnosti i padesátiletého pedagogického působení na brněnských vysokých školách – Masarykově univerzitě, fakultách Filozofické a Pedagogické i na Janáčkově akademii múzických umění získal pověst mimořádného člověka, oblíbeného pedagoga, skladatele a všestranného hudebního vědce, který se stal pokračovatelem v práci třetí generace osobností „brněnské muzikologické školy“ založené Vladimírem Helfertem.

12 Štědroňovy edice děl Vítězslavy Kaprálové: *Deux ritournelles pour violoncelle et piano*, op. 25. Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2004 (spolueditor Leoš Faltus) a *Concertino pro klarinet, housle a orchestr (Concertino)*. Praha: Editio Bärenreiter, 2004 (instrumentace a edice s Leošem Faltusem).

Soupis Štědroňových publikací s janáčkovskou tematikou

- Janáček a Schönberg. *Časopis Moravského muzea, vědy společenské* 49, 1964, s. 237–252;
- K problému kvartové melodiky a harmonie u Leoše Janáčka. *Hudební rozhledy* 18, 1965, č. 1, s. 7–10;
- Janáček a avantgarda dvacátých let. *Hudební rozhledy* 19, 1966, č. 19, s. 578–581;
- Několik poznámek k Janáčkově tektonice. *Časopis Moravského muzea, vědy společenské* 52, 1967, s. 271–288;
- K některým konvencím u Janáčka. *Program, časopis Státního divadla v Brně*, listopad 1968, č. 3, s. 8–9;
- Leoš Janáček in avantgarda dvajsetih let. In *Musicological Annual*, Vol. 4, University of Ljubliania 1968, s. 88–97;
- Leoš Janáček und die zweite Wiener Schule. In *Operní dílo Leoše Janáčka – sborník příspěvků z mezinárodního sympozia*, Brno říjen 1965. Acta janáčkiana I. Moravské muzeum, Brno 1968, s. 55–59;
- Janáček, verismus a impresionismus. *Časopis Moravského muzea, vědy společenské*, 53–54, 1968–69, s. 125–154;
- Janáček a veristé. *Program, časopis Státního divadla v Brně*, únor 1969, č. 6, s. 2–4;
- Neznámý zlomek skici z I. jednání Janáčkovy Její pastorkyně. *Opus musicum* 2, 1970, č. 9–10, s. 293;
- The Tectonic Montage of Janáček. In *Janáček a evropská hudba*, Brno 1970, s. 119–127;
- Janáček und Expressionismus. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada hudebněvědná* (H) 19, č. 5, ed. Rudolf Pečman, Brno, 1970, s. 105–127;
- Janáček a modernismus dvacátých let (Hába, Cowell, Křenek). Tři glosy z dějin hudební avantgardy. *Hudební rozhledy* 23, 1970, č. 2, s. 72–76;
- Janáček a opera Groza Vladimíra Nikitiče Kašperova na libreto N. A. Ostrovského (1867). In *Svazky – vztahy – paralely*. Brno: Státní filharmonie Brno, 1973, s. 128–133;
- Janáčkovské podněty v soudobých moravských kompozičních technikách. *Opus musicum* 6, 1974, č. 5–6, s. 149–152);
- K podstatě tzv. sociálního a slovanského expresionismu u Leoše Janáčka. In *Česká hudba světu – svět české hudbě*, ed. Jiří Bajer, Praha 1974, s. 119–131;
- K analýze vokální melodiky Janáčkovy opery Věc Makropulos s využitím samočinného počítače. *Hudební věda* 12, 1975, č. 1, s. 46–64;
- Janáčkovy symfonie Dunaj v pojetí Osvalda Chlubny. *Hudební věda* 15, 1978, č. 4, s. 326–331;
- Janáčkovy úplná nauka o harmonii v nakladatelství Universal Edition ve Vídni, 1914–1920. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada hudebněvědná* (H) 31, č. 17, ed. Rudolf Pečman, Univerzita J. E. Purkyně, Brno 1982, s. 41–47;
- Poznámky ke komplexní analýze 5. výstupu z 2. jednání Janáčkovy Její pastorkyně. In *Zprávy Společnosti Leoše Janáčka* 2, Brno 1983, s. 23–32);
- Die Bassklarinetten in Janáček's Sextet „Jugend“. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada hudebněvědná* (H) 31, č. 18, ed. Rudolf Pečman, Brno 1983, s. 25–28;
- Znovu Janáčkovy symfonie Dunaj (spoluautor Leoš Faltus). *Opus musicum* 17, 1985, č. 7, s. 193–196;
- Janáček a Zeyerův verš v opeře Šárka. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada hudebněvědná* (H) 35, č. 21, ed. Rudolf Pečman, Brno 1986, s. 41–50;
- Josef Berg a teoretické učení Leoše Janáčka. *Opus musicum* 19, 1987, č. 2, s. 43–46;
- Janáčkův Houslový koncert – torzo nebo vrcholné dílo posledního údobí skladatele? (spoluautor Leoš Faltus). *Opus musicum* 20, 1988, č. 3, s. 89–96;
- Jak začíná Janáčkovy Sinfonietta? *Opus musicum* 20, 1988, č. 3, s. XXI;
- Jak vlastně začíná Janáčkovy Sinfonietta?! *Opus musicum* 20, 1988, č. 9, s. 284;

- Základní hudebně sémiotická problematika: Sémantizace pomocí nápěvků mluvy – část V. kapitoly *Základy hudební sémiotiky II* (spoluautoři: Fukač, J., Jiránek, J., Poledňák, I., Volek, J. a kol.. Brno: Masarykova univerzita, 1992 s. 194–98;
- Errata v libretu Janáčkovy poslední opery *Z mrtvého domu* (Dostojevskij–Janáček–Bakala–Chlubna). *Opus musicum* 26, 1994, č. 7, s. 201–204;
- Leoš Janáček – první čestný doktor MU. *Univerzitní noviny* 2, 1995, č. 9, s. 1–4;
- Leoš Janáček's monologue – dialogue. In *Czech Music 95*. Prague: Information Centre of the Czech Music Foundation, 1995, č. 6, s. 281–293;
- Janáček o naturalismu. *Opus musicum* 27, 1995, č. 6, s. 281–293;
- Janáček's „Danube“: Some Notes on the Montage of the Symphony by the Composer and on its Reconstruction from an Autograph Draft. In *Janáček and Czech Music*. Proceedings of The International Conference Saint Louis, 1988, edited by Michael Beckerman and Glen Bauer, *Studies in Czech Music* No. 1, New York 1995, s. 321–334;
- Janáčková melodika – některé specifické rysy. In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada hudebněvědná* (H) 44, 1996, č. 30, s. 93–108;
- Fenomén Janáček. *Hudební rozhledy* 1996, č. 11, s. 36–38;
- Vysoké umělecké hudební školství na Moravě – realizace Janáčkovy ideje. In *Hledání kontinuity vědeckého poznání na Moravě a ve Slezsku*, Brno 1997, s. 86–87;
- Was war „österreichisch“ an 25-jährigen Janáček (Leipzig und Wien). In *Colloquium „Wenn es nicht Österreich gegeben hätte...“*, ed. Petr Macek, Praha, Brno 1997, s. 32–36);
- Listy důvěrné. Analytické poznámky ke skice Janáčкова II. smyčcového kvartetu. *Hudební věda* 34, 1997, č. 1, s. 90–99;
- Leoš Janáček a hudba 20. století (paralely – sondy – dokumenty)*. Brno: Nauma, Gergetown a Universitas Masarykiana na Masarykově univerzitě, 1998, 301 s.;
- Autografní skica Janáčкова II. smyčcového kvartetu Listy důvěrné (spoluautor Leoš Faltus). In *Kritické edice hudebních památek II*, sborník z konferencí katedry muzikologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého, konaných 1995, 1996, 1997, eds. Jan Vičar a Božena Felgrová, Olomouc 1998, s. 91–99;
- Co z Janáčka ve škole a jak? Několik marginálií (In *Hudba Leoše Janáčka ve škole*. Sborník z 21. ročníku konference Janáčkovana 1997, ed. Eva Jenčková, Ostrava: AHUV – TC Ostrava a Pedagogická fakulta OU, 1998, s. 47–49;
- Janáček, Dostojewski, Chlubna, Bakala: Errata in der letzten Opern „Aus einem Totenhaus“ (In *Musikwissenschaftlichen Kolloquien „Stadt und Region als Schauplätze des Musikgeschehens“* Brno 1993; „*Komponist und Literatur im Kulturambiente der Neuzeit. Zum Andenken an Leoš Janáček*“, Brno 1994, sborník z konferencí 28–29, ed. Petr Macek, Brno 1998, s. 157–162;
- Janáček and his relation to the Avant-garde of the 1920's In *Prof. Jiří Fukač Festschrift*, ed. Stanislav Bohadlo, Náchod 1998, s. 153–157;
- Janáček a hudba 20. století – Janáček a verismus. *Univerzitní noviny* 5, 1998, č. 10, s. 21–25;
- Vor der Gesamtausgabe der Sprechmelodien von Leoš Janáček. Bemerkungen zum Projekt. In *Musikwissenschaftlichen Kolloquien „Die Musikentwicklung nach 1968/69. Im Vorzeichen einer Überlebensphilosophie der Neuen Musik?“*, Brno 1997; „*Komponist und Humanität. Prosa – vertont, tönend gestaltet und musikalisch erlebt*“, Brno 1998, sborník z konferencí 32–33, ed. Petr Macek, Praha, Brno 1999, s. 137–139;
- Janáček's Music for the Contemporary Culture Exhibitions in Brno, 1928. In *The Crossroads of Conference*, eds. Jiří Fukač, Zdeněk Chlup, Alena Mizerová, Alena Schauerová, Brno 1999, s. 29–30;
- Direct Discourse and Speech Melody in Janáček's Operas. In *Janáček Studies*, ed. Paul Wingfield, Cambridge 1999, s. 79–108;

- Janáčkův a Vrchlického Amarus: několik deklamačních i jiných marginálií. In *Du podél blesku*. Sborník k 70. výročí smrti L. Janáčka, Vendryně 1999, s. 9–10;
- Janáčkovy nápěvky mluvy. Imprese – stereotypy – výsledky analýz? (Prolegomena před vydáváním úplného souboru Janáčkových nápěvků z let 1897–1928). *Hudební věda* 37, 2000, č. 1–2, s. 140–156;
- Janáček a parafráze operetní hudby? Marginalie k místu, které by mohlo být ve 4. části Janáčkovy II. smyčcového kvartetu *Listy důvěrné „podezřelé“*, že posloužilo jako tzv. ironizace banálního *Opus musicum* 33, 2001, č. 3, s. 21–24;
- Janáček on Naturalism (1924–1925). In *Janáček and his World*. Princeton: Princeton University, 2003, s. 287–304;
- Akordické tympány u pozdního Janáčka. In *A přece je i v hudbě jen jedna pravda*. Brno: JAMU, 2004, s. 42–52;
- Janáček, modernismus, avantgarda. In *DIALOG EVROPA XXI*, 16, 2006, č. 1–2, revue křesťanské orientace pro vědu a kulturu. Den Moravy I. Setkání středoevropských akademiků, s. 62–66;
- Janáček, modernismus, avantgarda. *Hudební rozhledy* 57, 2004, č. 7, s. 44;
- Hudební skladatel: příklad Leoše Janáčka. In *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*. Brno: CDK, 2006;
- Janáčkovy operní torzo Paní mincmistrová. *Musicologia Brunensia* 45, 2010, č. 1–2, s. 223–250;
- Dvojí Janáček. In *Moravsko-slovenské folklorní inspirace v české a slovenské hudbě (Janáček, Novák, Martinů a jejich následovníci..Sborník z 30. ročníku muzikologické konference Janáčkiána 2010*. Universitas Ostraviensis, Facultas Paedagogica, Ostrava 2010, s. 9–23;
- Kdy a kde začíná janáčkovská originalita? Sedm tezí na těžko zodpověditelnou otázku. In *Leoš Janáček světový a regionální. Sborník z 29. ročníku muzikologické konference Janáčkiána 2008*, eds. Karel Steinmetz a Jan Nowak, Ostravská univerzita–Pedagogická fakulta Ostrava 2008, s. 9–18;
- Jak se stal Janáček veristou. In *Janáčkiána 2014. Sborník z 32. ročníku mezinárodní muzikologické konference*, eds. Karel Steinmetz, David Kozel a kol., Universitas Ostraviensis. Pedagogická fakulta, Ostrava 2015, s. 13–30;
- Jedna Janáčkovy kompoziční konvence. In *Janáčkiána 2016. Sborník z 33. ročníku mezinárodní muzikologické konference*, eds. Karel Steinmetz, David Kozel a kol., Universitas Ostraviensis, Pedagogická fakulta, Ostrava 2017, s. 13–21;
- Janáčkovy operní torze Paní mincmistrová. In *Janáčkiána 2018. Sborník z 34. ročníku ostravské muzikologické konference*, editoři Karel Steinmetz, David Kozel a kol., Universitas Ostraviensis. Pedagogická fakulta, Ostrava 2019, s. 13–30;
- Janáček a konfrontační princip. In *Janáčkiána 2020. Sborník z 35 ročníku mezinárodní online muzikologické konference*, eds. David Kozel, Karel Steinmetz, Ostrava: Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, 2021, s. 11–22.

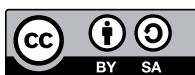
Edice v rámci Souborného kritického vydání díla Leoše Janáčka, na jejichž přípravě se podílel Miloš Štědroň

- Na Soláni čarták* (řada B, svazek 3) Supraphon Praha – Bärenreiter Kassel, Basel, London 1981 (spolueditor Jan Hanuš);
- Putování dušičky. Houslový koncert* (řada H, svazek 4) Editio Supraphon Praha – Bärenreiter 1997 (spolueditor Leoš Faltus);
- Amarus* (řada B, svazek 1) Editio Bärenreiter Praha 2000 (spolueditoři Leoš Faltus a Marie Kučerová);

- Smyčcový kvartet č. 1 z podnětu Tolstého Kreutzerovy sonáty* (řada E, svazek 3) Editio Bärenreiter Praha 2000 (spolueditor Leoš Faltus, autor předmluvy Miloš Štědroň); *Věčné evangelium. Kantáta pro sóla, smíšený sbor a orchestr na text Jaroslava Vrchlického* (řada B, svazek 4) Editio Baerenreiter Praha 2002 (spolueditor Leoš Faltus);
- Balada blanická* (řada D, svazek 8) Editio Janáček Brno 2003 (spolueditor Karel Steinmetz);
- Smyčcový kvartet č. 2 „Listy důvěrné“* (řada E, svazek 4) Editio Bärenreiter Praha 2008 (spolueditor Leoš Faltus, autor předmluvy Miloš Štědroň);
- Dunaj. Symfonie /1923–1928/* (řada H, svazek 3) Editio Bärenreiter Praha 2009 (spolueditor Leoš Faltus);
- Musiche per drammi-frammenti (Schluck und Jau–Živá mrtvola–Paní mincmistrová–Anna Karenina–Gazdina roba) /1906–1928/* (řada A, svazek 11) Editio Janáček Brno 2010 (spolueditorka Veronika Vejvodová).

Literatura

- JEŘÁBKOVÁ, O. (ed.). *Přijdu za poledne, Miloš. Můj život s hudbou a lidmi kolem ní*. Brno: Barrister and Principal, 2012.
- MACEK, P. (ed.). *MUSICOLOGICA BRUNENSIA. Miloš Štědroň at 65*. Řada hudebněvědná H 41, roč. 55, Brno: Masarykova univerzita, 2007.
- STEINMETZ, K. Miloš Štědroň: Leoš Janáček a hudba 20. století (paralely, sondy, dokumenty) (rec.) *Hudební věda* 38, 2001, č. 2–3, s. 179–182.
- STEINMETZ, K. Mladý šedesátník. K životnímu jubileu muzikologa a skladatele Miloše Štědroň. *Hudební věda* 39, 2002, č. 2–3, s. 298–308.
- ŠTĚDRŮŇ, M. *Leoš Janáček a hudba 20. století: paralely, sondy, dokumenty*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 1998. Scientia.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.